

Tall og fakta

Innhold

Denne delen av Tilsynsmeldingen gir oversikt over de viktigste oppgavene fylkesmennene, Helsetilsynet i fylkene og Statens helsetilsyn utfører som tilsynsmyndighet og klageinstans.

Klagesaker om manglende oppfyllelse av rettigheter i sosialtjenesten	42	Tilsyn med helsetjenesten	45
Klagesaker om manglende oppfyllelse av rettigheter i helsetjenesten	44	Tilsynssaker (enkeltsaker) i helsetjenesten	46
Bruk av tvang og makt overfor mennesker med psykisk utviklingshemning	44	Meldesentralen	49
Tilsyn med sosialtjenesten	45	Bruk av nettstedet www.helsetilsynet.no	49
		Innsyn i dokumenter	49
		Rundskriv fra Statens helsetilsyn	49
		Regnskapsresultat	49

Klagesaker om manglende oppfyllelse av rettigheter i sosialtjenesten

Tabell 1 Klagesaker etter sosialtjenesteloven som er behandlet av fylkesmennene – utvikling 2004–2008 og resultat av behandlingen i 2008 fordelt på sakstyper

Fylkesmannsembete	2004		2006		2008				
	Behandlede saker	Behandlede saker	Behandlede saker*	Behandlede saker	Sosiale tjenester		Økonomisk stønad		
					Endret	Opphevet	Behandlede saker	Endret	Opphevet
Østfold	548	426	299	56	22	8	236	24	38
Oslo og Akershus	2287	1223	857	145	52	7	642	98	37
Hedmark	229	208	221	29	10	4	182	35	17
Oppland	205	193	152	27	2	5	123	8	6
Buskerud	378	384	311	63	20	4	241	25	9
Vestfold	365	336	249	56	5	13	178	10	8
Telemark	286	188	118	37	10	4	77	7	6
Aust-Agder	110	99	50	15	1	3	31	0	0
Vest-Agder	262	166	144	48	11	11	93	2	11
Rogaland	634	377	202	40	5	4	157	9	5
Hordaland	569	506	356	89	8	17	250	10	26
Sogn og Fjordane	111	104	102	54	25	8	45	4	2
Møre og Romsdal	256	224	160	40	3	22	117	10	12
Sør-Trøndelag	284	235	172	32	5	18	135	9	20
Nord-Trøndelag	126	95	89	25	2	5	60	6	6
Nordland	314	260	139	44	4	4	87	8	7
Troms	245	226	173	64	9	17	105	4	11
Finnmark	124	101	71	18	5	2	50	3	8
SUM	7333	5351	3865	882	199	156	2809	272	229

* I tillegg til klager om sosiale tjenester og økonomisk stønad behandlet fylkesmennene 174 andre saker etter sosialtjenesteloven.

Fylkesmennenes saksbehandling

Tabell 1 omhandler saker der enkeltpersoner har klaget på avgjørelser som kommunene har fattet etter sosialtjenesteloven, og der Fylkesmannen har vært klageinstans. De fleste klagen gjelder økonomisk stønad, de øvrige handler i hovedsak om sosiale tjenester. Eksempler på saker om økonomisk stønad kan være klage på avslag eller klage på størrelsen på stønaden, eller mer spesifikke klager som gjelder boutgifter, utgifter til klær, tannbehandling, medisiner, inventar, reise eller andre økonomiske temaer. Sakene kan også gjelde klager på vilkår som er stilt til ytelsene. Totalt ble det i 2008 behandlet 2809 klager om økonomisk stønad, mot 3726 i 2007.

I 2008 ble det behandlet 882 klager på sosiale tjenester, mot 1045 i 2007, se tabell 1 og 2. Omsorgslønn var den enkelttjenesten som var mest påklaget, med 314 saker. Deretter fulgte praktisk bistand med 271 saker, 106 av disse gjaldt

brukerstyrt personlig assistanse. 132 av klagen gjaldt støttekontakt og 120 avlastningstjenester.

2008 er et år med få klagesaker etter sosialtjenesteloven, særlig er det få klagesaker om økonomisk stønad. Lav arbeidsledighet og gode økonomiske forhold kan være med å forklare det lave tallet. Den økonomiske forverringen høsten 2008 rakk ikke å slå inn i klagesaksstatistikken. Nedgangen i behandlede klagesaker om sosiale tjenester må ha andre forklaringer.

Fra sosialtjenesteloven trådte i kraft i 1993, har fylkesmennene aldri behandlet så få klagesaker som i 2008. Antallet nye (innkomne) klagesaker er redusert fra 6394 i 2004, til 3995 i 2008, noe som innebærer en nedgang på 38 prosent.

Fylkesmennene har krav om å behandle minst 90 prosent av klagesakene innen tre måneder. I 2005 ble 90 prosent behandlet innen fristen, mot 85 prosent i 2006, 76 prosent i 2007 og

Tabell 2 Klagesaker om sosiale tjenester som er behandlet av fylkesmennene i 2008 – klagesaker fordelt på de enkelte tjenester

Fylkesmannsembete	Tjeneste i sosialtjenesteloven § 4-2 *						Andre	Sum
	§ 4-2 a	herav BPA	§ 4-2 b	§ 4-2 c	§ 4-2 d	§ 4-2 e		
Østfold	19	4	4	5	1	26	1	56
Oslo og Akershus	31	11	22	19	9	62	2	145
Hedmark	11	6	3	2	5	8	0	29
Oppland	11	4	3	7	0	6	0	27
Buskerud	23	14	8	1	0	27	4	63
Vestfold	19	5	3	6	0	23	5	56
Telemark	8	5	9	0	2	18	0	37
Aust-Agder	6	3	0	2	1	6	0	15
Vest-Agder	14	5	12	10	0	12	0	48
Rogaland	15	9	9	5	0	11	0	40
Hordaland	17	9	6	31	4	30	1	89
Sogn og Fjordane	32	9	2	8	0	12	0	54
Møre og Romsdal	14	3	5	8	1	8	4	40
Sør-Trøndelag	12	7	2	2	0	16	0	32
Nord-Trøndelag	10	2	4	4	1	6	0	25
Nordland	10	3	10	14	0	10	0	44
Troms	13	7	15	8	1	25	2	64
Finmark	6	0	3	0	0	8	1	18
Sum	271	106	120	132	25	314	30	882

* Tjenestene er:

a) praktisk bistand og opplæring (BPA) brukerstyrt personlig assistanse, tallene inngår i a)
b) avlastning

c) støttekontakt

d) plass i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester
e) omsorgslønn

Tabell 3 Klagesaker om manglende oppfyllelse av rettigheter knyttet til helsetjenesten – antall saker avsluttet av Helsetilsynet i fylkene fordelt på lovbestemmelser sakene er vurdert i forhold til – 2006, 2007 og 2008

Bestemmelse	Bestemmelsen gjelder	2006 ²	2007 ²	2008	
		Antall vurderinger	Antall vurderinger	Antall vurderinger	Herav helt eller delvis medhold for klageren
Pasientrettighetsloven					
§ 2-1 første ledd	rett til nødvendig helsehjelp fra kommunehelsetjenesten	62	53	65	19
§ 2-1 annet ledd	rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten	165	212	192	58
§ 2-2	rett til vurdering innen 30 dager	25	14	10	8
§ 2-3	rett til fornyet vurdering	8	7	6	2
§ 2-4	rett til valg av sykehus	30	18	14	9
§ 2-5	rett til individuell plan	20	6	13	7
§ 2-6	rett til syketransport	394	390	299	51
Kap. 3	rett til medvirkning og informasjon	20	32	50	20
Kap. 4	samtakke til/rett til å nekte helsehjelp	5	5	7	4
§ 5-1	rett til innsyn i journal	31	38	29	18
Helsepersonelloven					
helsepersonelloven §§ 42, 43 og 44, jf. pasientrettighetsloven § 5-2	rett til retting og sletting i journal	30	25	33	15
Kommunehelsetjenesteloven					
§ 2-1	rett til nødvendig helsehjelp	161	151	145	65
Tannhelsetjenesteloven					
§ 2-1	rett til nødvendig tannhelsehjelp	2	0	0	0
Andre lovparagrafer som gir rettigheter på helseområdet		1	0	1	0
Sum vurderinger mot enkeltbestemmelser ¹		954	951	864	276
Antall saker ¹		880	889	773	

¹ Flere av sakene Helsetilsynet i fylkene behandler, omfatter vurderinger opp mot flere rettighetsbestemmelser. Derfor blir summen av vurderinger høyere enn antall saker.

² Tallene avviker noe fra foregående års publiseringer fordi tidligere rapporterte data korrigeres når det oppdages feil og mangler.

87 prosent i 2008. 11 av de 18 embetene behandlet i 2008 mer enn 90 prosent av klagen innen tre måneder. Ved inngangen til 2008 var det 471 ubehandlede saker, ved utgangen 579.

Statens helsetilsyns saksbehandling

Statens helsetilsyn, som er overordnet organ for klager etter sosialtjenesteloven, mottok i 2008 tre saker som gjaldt sosialtjenesten. Av disse var to beklagelser over sosialtjenesten og en anmodning om overprøving av Fylkesmannens vedtak i en klagesak som gjaldt antall timer utmålt til brukerstyrt personlig assistent. Det var ikke grunnlag for å overprøve klageinstansens vedtak.

Klagesaker om manglende oppfyllelse av rettigheter i helsetjenesten

Helsetilsynet i fylkenes saksbehandling

Helsetilsynet i fylket er klageinstans når en person ikke får oppfylt rettighetene som er gitt i pasientrettighetsloven og noen andre lovbestemmelser. Den som har ansvar for tjenesten (kommunen osv.) skal ha vurdert saken på nytt, før det fremmes klagesak for Helsetilsynet i fylket. Helsetilsynet i fylket kan prøve alle sider av saken. Avgjørelsen fra Helsetilsynet i fylket er endelig.

Fram til 2007 økte antall klager på mangelfullt oppfylte helserettigheter, men fra 2007 til 2008 gikk antallet ned med 13 prosent (fra 889 til 773). Se tabell 3.

I 276 av de 773 sakene (36 prosent) er det gitt helt eller delvis medhold i klagen, eller vedtaket i førsteinstansen er opphevet på grunn av saksbehandlingsfeil og liknende. Dette

er omtrent på samme nivå som i 2006 og 2007, da klagen førte fram i henholdsvis 35 og 30 prosent av sakene.

I alt 39 prosent av rettighetsklagen på helseområdet i 2008 gjelder rett til dekning av nødvendige reiseutgifter mellom hjem og behandlingssted (pasientrettighetsloven § 2-6). Disse syketransportklagen gjelder ofte relativt små beløp i størrelsesorden noen hundre kroner. Klageren får sjeldnere medhold i denne typen saker enn i de øvrige klagesakene (17 prosent i syketransportklagen i 2008, 39 prosent medhold i de øvrige rettighetsklagen på helseområdet). Disse prosentandelene avviker lite fra de tilsvarende andelene i 2007.

Statens helsetilsyns saksbehandling

Statens helsetilsyn er overordnet organ for klager etter helselovgivningen, se artikkel side 32-34, og mottok i 2008 22 enkeltsaker:

- henvendelser med generelle beklagelser over tjenesten: 5 saker
- anmodning om overprøving av vedtak i klagesaker: 11 saker, medhold for klageren i én sak
- klager på klageinstansens vedtak om avvisning: 6 saker, medhold for klageren i én sak
- klager på avslag på dekning av saksomkostninger: 2 saker, medhold for klageren i én sak

Bruk av tvang og makt overfor mennesker med psykisk utviklingshemning

Rettsikkerheten ved bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning er regulert i sosialtjenesteloven kapittel 4A. Fylkesmennene har flere oppgaver i

Tabell 4 Tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede - sosialtjenesteloven kap. 4A - 2008

Fylkesmannsembete	Kommunenes beslutninger – § 4A-5 tredje ledd bokstav a		Fylkesmannens overprøving av vedtak – § 4A-5 tredje ledd bokstav b og c			Antall dispensasjoner fra utdanningskrav gitt – § 4A-9	Antall stedlige tilsyn – § 2-6
	Antall beslutninger	Antall personer beslutningene gjaldt	Antall vedtak godkjent	Antall vedtak ikke godkjent	Antall personer vedtakene per 31. desember 2008 gjaldt		
Østfold	2031	95	30	2	22	14	12
Oslo og Akershus	5073	290	110	3	83	72	27
Hedmark	990	39	43	1	35	34	2
Oppland	157	37	59	1	50	48	1
Buskerud	4678	38	142	5	40	36	23
Vestfold	634	38	30	0	22	21	7
Telemark	274	38	40	0	17	22	4
Aust-Agder	201	23	11	1	9	6	6
Vest-Agder	471	48	45	0	33	2	13
Rogaland	3006	132	188	4	64	63	6
Hordaland	9236	159	202	10	110	102	55
Sogn og Fjordane	279	25	25	0	24	10	13
Møre og Romsdal	1437	51	145	5	49	59	12
Sør-Trøndelag	1006	52	30	0	24	3	22
Nord-Trøndelag	392	18	77	10	26	51	7
Nordland	122	30	141	1	44	36	22
Troms	1537	31	40	2	38	16	25
Finnmark	2281	8	11	7	6	6	17
SUM	33 805	1152	1369	52	696	601	274

forbindelse med disse lovbestemmelsene, se tabell 4. I Rapport fra Helsetilsynet 7/2008 beskrives fylkesmennenes oppgaver og rapporteringer i perioden 2000–2007 nærmere.

Kommunene rapporterer beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner (enkeltsituasjoner) til Fylkesmannen, jf. § 4A-5 tredje ledd bokstav a. Antall beslutninger var 33 805 i 2008, og beslutningene gjaldt 1152 personer.

Fylkesmannen må godkjenne vedtak om planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødssituasjoner og tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak, jf. § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c. Fylkesmennene godkjente 1369 vedtak i 2008. Antall personer med vedtak var 696 per 31. desember 2008. Vedtakene gjaldt:

- planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødssituasjoner: 459 vedtak
- tiltak for å dekke tjenestemottakerens grunnleggende behov: 573 vedtak
- bruk av mekaniske tvangsmidler: 97 vedtak (27 hjemlet i bokstav b, 70 i c)
- bruk av inngripende varslingsystemer: 226 vedtak (47 hjemlet i bokstav b, 179 i c)
- opplærings- og treningstiltak: 14 vedtak

Fylkesmennene ga 601 dispensasjoner fra utdanningskravene som i § 4A-9 stilles til personell som skal gjennomføre tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstavene b og c.

Fylkesmennene avgjorde ingen klager på tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav a. To klager på tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav b og c ble avgjort i Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Fylkesmennene gjennomførte 224 stedlige tilsyn med tiltak etter § 4A-5 tredje ledd bokstav b og c, jf. tilsynsplikten i § 2-6 første ledd annet punktum. I tillegg ble det gjennomført 50 andre stedlige tilsyn.

Tilsyn med sosialtjenesten

Systemrevisjoner

Fylkesmennene gjennomførte 179 tilsyn som systemrevisjoner i 2008, se tabell 5. Av disse var 176 rettet mot kommuner, 3 mot andre virksomheter. I 143 av tilsynene ble det funnet brudd på lov eller forskrift. I 139 av tilsynene ble det undersøkt om krav både i sosialtjenesteloven og helselovgivningen ble fulgt. Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylket gjennomførte disse systemrevisjonene i fellesskap. Av fellestilsynene inngikk 114 i det landsomfattende tilsynet med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til barn, som er beskrevet på side 5.

I alt 65 tilsyn ble utført i tillegg til det landsomfattende tilsynet. Virksomheter og tema for disse tilsynene er valgt

Tabell 5 Tilsyn med sosialtjenesten – antall systemrevisjoner utført av fylkesmennene i 2006, 2007 og 2008

Fylke	2006	2007	2008
Østfold	9	9	9
Oslo og Akershus	14	17	22
Hedmark	9	10	9
Oppland	7	8	6
Buskerud	13	10	11
Vestfold	8	9	9
Telemark	6	8	7
Aust-Agder	8	7	9
Vest-Agder	8	7	9
Rogaland	9	10	12
Hordaland	15	16	14
Sogn og Fjordane	9	8	8
Møre og Romsdal	12	13	12
Sør-Trøndelag	11	13	10
Nord-Trøndelag	6	8	6
Nordland	9	10	11
Troms	8	10	8
Finnmark	7	8	7
SUM	168	181	179

blant annet ut fra informasjon Fylkesmannen har om risiko og sårbarhet i eget fylke. Tilsynene fordelte seg slik:

- rettssikkerhet overfor mennesker med psykisk utviklingshemning: 19 tilsyn
- helse- og sosialtjenester eller bare sosialtjenester til hjemmeboende: 18 tilsyn
- rettssikkerhet overfor rusmiddelmissbrukere i omsorgsinstitusjoner: 8 tilsyn
- støttkontakt- og avlastningstjenester: 6 tilsyn
- tjenester til personer med psykiske lidelser: 4 tilsyn
- sosial- og helseberedskap: 4 tilsyn
- boliger til bostedløse: 3 tilsyn
- tjenester til rusmiddelmissbrukere på NAV-kontor: 2 tilsyn

Per 31. desember 2008 var det fremdeles 30 tilsyn med sosialtjenesten fra 2007 eller tidligere der avvik ikke var rettet. Tilsvarende tall per 31. desember 2007 var 22. Fylkesmannen følger opp avvik overfor eiere og ansvarlige for tjenestene inntil forholdene er brakt i samsvar med lov og forskrift.

Fylkesmennene har ikke gitt pålegg med hjemmel i sosialtjenesteloven i 2008.

I tillegg til de 179 systemrevisjonene har fylkesmennene også gjennomført sju andre tilsyn med virksomheter og 274 stedlige tilsyn med bruk av tvang og makt overfor mennesker med psykisk utviklingshemning, se tabell 4.

Tilsyn med helsetjenesten

I 2008 gjennomførte Helsetilsynet i fylkene 293 systemrevisjoner, og åtte andre tilsyn med virksomheter. Systemrevisjonene fordelte seg slik:

Tabell 6 Tilsyn med helsetjenesten – antall systemrevisjoner utført av Helsetilsynet i fylkene i 2006, 2007 og 2008

Fylke	2006	2007	2008
Østfold	13	12	15
Oslo og Akershus	23	13	32
Hedmark	10	12	12
Oppland	6	10	16
Buskerud	10	14	13
Vestfold	12	14	20
Telemark	13	13	14
Aust-Agder	14	13	13
Vest-Agder	13	12	14
Rogaland	18	11	20
Hordaland	20	26	26
Sogn og Fjordane	10	11	12
Møre og Romsdal	15	16	17
Sør-Trøndelag	14	16	15
Nord-Trøndelag	12	10	10
Nordland	22	19	16
Troms	14	14	16
Finnmark	7	11	12
SUM	246	247	293

- rettet mot kommuner: 215 systemrevisjoner
- rettet mot spesialisthelsetjenesten: 78 systemrevisjoner

I tillegg har Statens helsetilsyn gjennomført 14 tilsyn i henhold til blodforskriften, og Helsetilsynet i Rogaland har gjennomført to systemrevisjoner som var rettet mot helseforhold i petroleumsvirksomheten.

Av de 215 systemrevisjonene som var rettet mot kommunene, ble 139 gjennomført som et samarbeid mellom Helsetilsynet i fylket og Fylkesmannen, ved at krav både i helse- og sosiallovgivningen ble undersøkt. I alt 114 av disse tilsynene inngikk i det landsomfattende tilsynet med kommunale helse-, sosial- og barneverntjenester til barn som er beskrevet på side 5.

Helsetilsynet i fylkene har i tillegg gjennomført et landsomfattende tilsyn rettet mot spesialisthelsetjenester ved distriktpsikiatriske sentre (DPS) til voksne med psykiske lidelser. 28 av de 78 tilsynene rettet mot spesialisthelsetjenesten var del av det landsomfattende tilsynet.

I 223 av de 293 tilsynene ble det funnet brudd på lov eller forskrift.

I tillegg til de 142 som inngår i landsomfattende tilsyn, er det gjennomført 151 andre systemrevisjoner. 101 av disse var rettet mot kommuner, og 50 var rettet mot spesialisthelsetjenesten. Tilsynene med kommunene fordelte seg slik:

- tjenester under opphold i sykehjem: 44 tilsyn (18 av disse gjaldt legemiddelbehandling)
- helse- og omsorgstjenester til ulike grupper av hjemmeboende: 23 tilsyn

- legevakter: 7 tilsyn
- tjenester til personer med demens: 6 tilsyn
- legers oppfølging av førerkort: 5 tilsyn
- beredskap: 5 tilsyn
- helse- og sosialtjenester til personer med psykiske lidelser: 4 tilsyn

De øvrige tilsynene gjaldt tilsyn med samfunnsmedisinske oppgaver, smittevernplaner, fysioterapitjenester eller andre kommunale tjenester.

Tilsynene som var rettet mot spesialisthelsetjenesten fordelte seg slik:

- ambulansetjenesten og AMK-sentraler: 8 tilsyn
- tverrfaglige spesialiserte tjenester til rusmiddelmisbrukere: 6 tilsyn
- rekruttering og oppfølging av vikarer: 5 tilsyn
- rehabiliteringssentre: 4 tilsyn
- oppfølging av kreftsyke: 4 tilsyn
- barn i sykehus: 4 tilsyn
- meldinger om alvorlige hendelser etter spesialisthelsetjenesteloven § 3-3: 4 tilsyn

Per 31. desember 2008 var det fremdeles 60 tilsyn med helsetjenesten fra 2007 eller tidligere der avvik ikke var rettet. Tilsvarende antall var 37 ved utgangen av 2007, 28 ved utgangen av 2006, 30 ved utgangen av 2005 og 40 ved utgangen av 2004. Helsetilsynet i fylket følger opp avvik overfor eiere og ansvarlige for tjenestene inntil forholdene er brakt i samsvar med lov og forskrift.

Pålegg og tvangsmulkt

Statens helsetilsyn har i 2008 gitt varsel om pålegg til én kommune for manglende plan for helsemessig og sosial beredskap. Det ble ikke nødvendig å gi pålegg. Løpende tvangsmulkt som ble gitt Helse Vest RHF for overbelegg og korridorpasienter ble opphevet i mai 2008, jf. artikkel i Tilsynsmelding 2007 ss. 12–13.

Tilsynssaker (enkeltsaker) i helsetjenesten

Tilsynssaker behandlet av Helsetilsynet i fylket

Tilsynssaker er saker Helsetilsynet i fylket behandler på grunnlag av klager fra pasienter og pårørende eller andre kilder, og som omhandler mulig svikt i tjenestene.

I 2008 varierte antall nye saker per 100 000 innbyggere fra 30 i Rogaland og 32 i Oslo og Akershus, til 85 i Troms. For landet som helhet i 2008 var det 2166 nye tilsynssaker. Det tilsvarer 46 per 100 000 innbyggere og er nesten uendret fra 2007.

Den rapporterte restansen av tilsynssaker (saker under behandling) hos Helsetilsynet i fylkene gikk ned fra 1111 ved utgangen av 2007, til 880 saker ved utgangen av 2008, noe som tilsvarer en reduksjon på 21 prosent. (Tallet 880 er noe for lavt på grunn av etterregistrering.)

Tabell 7 Tilsynssaker ved Helsetilsynet i fylkene – antall avsluttede saker og saksbehandlingstid i 2006, 2007 og 2008

	Antall avsluttede saker			Andel med mer enn 5 md. behandlingstid i 2008. Prosent
	2006 ²	2007 ²	2008	
Fylkesmannsembete				
Østfold	109	120	221	63
Oslo og Akershus	358	314	390	68
Hedmark	105	114	114	83
Oppland	58	74	52	75
Buskerud	86	95	116	75
Vestfold	92	120	61	33
Telemark	90	77	62	23
Aust-Agder	48	29	42	38
Vest-Agder	79	55	63	22
Rogaland	97	139	99	34
Hordaland	172	153	209	37
Sogn og Fjordane	38	43	53	6
Møre og Romsdal	62	71	91	67
Sør-Trøndelag	107	93	119	39
Nord-Trøndelag	65	41	77	82
Nordland	124	94	110	31
Troms	72	75	92	20
Finmark	37	21	27	44
SUM	1799	1728	1998	52
I tillegg avsluttet uten vurdering ved å be innklaget om å ta kontakt med den som har klagd, for å finne en minnelig løsning.	348	290	281	

¹ Noen tall har små avvik fra foregående års publiseringer fordi tidligere rapporterte data korrigeres når det oppdages feil og mangler.

Tabell 8 Rettslig grunn som tilsynssaker ved Helsetilsynet i fylket er vurdert mot i årene 2006, 2007 og 2008

Lovbestemmelse	2006 ¹	2007 ¹	2008
Bestemmelse i helsepersonelloven			
Forsvarlighet: oppførsel (§ 4)	231	183	245
Forsvarlighet: undersøkelse, diagnostikk, behandling (§ 4)	1513	1528	1513
Forsvarlighet: medisinerings (§ 4)	217	204	215
Forsvarlighet: annet (§ 4)	295	254	276
Øyeblikkelig hjelp (§ 7)	40	41	33
Informasjon (§ 10)	99	84	84
Organisering av virksomhet (§ 16)	149	134	196
Taushetsplikt, opplysningsrett, opplysningsplikt (kap.5 og 6)	104	102	115
Pasientjournal (§§ 39-41)	271	229	253
Egnethet: rusmiddelmissbruk (§ 57)	32	27	47
Egnethet: andre forhold (§ 57)	54	56	53
Bestemmelse i spesialisthelsetjenesteloven			
Plikt til forsvarlighet (§ 2-2)	383	478	572
Andre pliktgrunnlag	537	477	621
Sum vurderingsgrunnlag²	3925	3797	4223
Antall saker med vurdering²	1799	1728	1998

¹ Små avvik fra foregående års publiseringer skyldes at tidligere rapporterte data korrigeres når det oppdages feil og mangler.

² Flere av sakene Helsetilsynet i fylkene behandler, omfatter vurderinger opp mot flere bestemmelser. Derfor blir sum vurderingsgrunnlag høyere enn antall saker.

Kravet om at mer enn halvparten av sakene skal være behandlet innen fem måneder, ble oppnådd ved 11 fylkeskontorer i 2008, mens 10 fylkeskontorer klarte kravet i 2007. (Helsetilsynet i Oslo og Akershus teller som ett fylkeskontor.) Kravet ble nesten nådd for alle fylkene sett under ett, som i 2007. Kravet gjelder imidlertid ved maksimalt 2000 nye saker, noe som er 166 lavere enn det som faktisk kom inn i løpet av 2008.

Tilsynssakene er ofte sammensatte. Tabellen viser at hver sak har mer enn to vurderingsgrunnlag i gjennomsnitt. Forsvarlig virksomhet er det temaet som oftest blir vurdert. Dernest kommer vurderinger knyttet til plikten til å føre pasientjournal. Sakene som angår rusmidler og andre spørsmål om egnethet, er få, men ofte alvorlige og utgjør en stor andel av reaksjonene fra Statens helsetilsyn.

Tilsynssaker behandlet av Statens helsetilsyn

Statens helsetilsyn behandler de alvorligste tilsynssakene, som blir sendt over fra Helsetilsynet i fylket. I 2008 ble 224 saker behandlet (mot 271 i 2007). Det ble gitt 155 reaksjoner, 12 rettet mot virksomheter og 143 rettet mot helsepersonell (i 2007 ble det gitt 183 reaksjoner). I 2008 ble 65 saker avgjort uten reaksjon (mot 95 i 2007). Det var 58 helsepersonell som mistet 63 autorisasjoner i 2008 (mot 70 autorisasjoner i 2007).

Statens helsetilsyn ga 143 reaksjoner mot enkeltpersonell i 2008. Litt under halvparten (77) av reaksjonene ble gitt til leger. 47 leger fikk advarsel og 20 mistet autorisasjonen. Åtte leger mistet retten til å rekvirere legemidler i gruppe A og B, tre av disse på bakgrunn av melding om tap av rekvireringsretten i et annet nordisk land. En lege fikk begrensning i sin rekvireringsrett.

Grunnlaget for å ta autorisasjonen fra helsepersonell fordelte seg slik:

- rusmiddelmissbruk: 37
- atferd, hovedsakelig straffbare handlinger, som ble ansett uforenlig med virksomhet som helsepersonell: 8
- seksuell utnyttning av pasient: 4
- uforsvarlig virksomhet / grov mangel på faglig innsikt: 3
- mistet annen nordisk autorisasjon som lå til grunn for den norske: 6

De resterende autorisasjonstapene skyldtes ulike alvorlige brudd på helsepersonelloven.

Til sammen 11 helsepersonell fikk sin autorisasjon suspendert mens saken var til behandling (seks leger, fire sykepleiere og en tannlege). Én lege fikk forlenget suspensjon av autorisasjon. En tannlege fikk suspendert sin rett til å rekvirere legemidler i gruppe A og B.

33 av Statens helsetilsyns vedtak ble påklaget Statens helsepersonellnemnd i 2008 (mot 49 i 2007). Av disse gjaldt 28 vedtak om administrativ reaksjon (herav to

suspensjonsvedtak), mens de øvrige fem gjaldt avslag på søknad om ny autorisasjon/lisens. Av de 33 sakene som ble oversendt i 2008, er 26 avgjort. Nemnda stadfestet Statens helsetilsyns vedtak i 23 av disse sakene. To vedtak ble omgjort, og ett vedtak ble delvis omgjort. Én klager trakk sin klage på suspensjonsvedtak før den ble behandlet i nemnda. Nemnda avgjorde i tillegg ti saker som Statens helsetilsyn hadde oversendt i 2007. Alle disse vedtakene ble stadfestet. Nemnda avviste for øvrig én av klagen fra 2007, og én av klagerne trakk klagen sin.

Statens helsetilsyn har mottatt melding fra ni helsepersonell om at de gir avkall på autorisasjonen/lisensen. Sju leger har gitt avkall på rekvireringsretten for legemidler i gruppe A og B.

Tabell 9 Antall tilsynssaker avsluttet av Statens helsetilsyn og antall reaksjoner – 2002–2008

	Avsluttede saker	Reaksjon ¹	Ingen reaksjon
2002	173	103	71
2003	172	125	55
2004	237	148	101
2005	242	168	87
2006	252	184	76
2007	271	181	95
2008	224	155	65

¹ I noen saker har det blitt gitt flere reaksjoner.

Tabell 10 Reaksjoner fra Statens helsetilsyn mot helsepersonell fordelt på helsepersonellkategorier i 2008

	Advarsel	Tap av autorisasjon eller lisens	Tap av rekvireringsrett	Begrenset autorisasjon eller lisens	Begrenset rekvireringsrett	Totalt
Lege	47	20	8	1	1	77
Tannlege	4					4
Psykolog	1	1				2
Sykepleier	7	21				28
Hjelpepleier	1	10				11
Vernepleier		1				1
Jordmor		1				1
Fysioterapeut	1	1				2
Andre kategorier helsepersonell	3 ¹	8 ²				11
Uautoriserte	6					6
Totalt	70	63	8	1	1	143

¹ Én kiropraktor og to ambulanspersonell.

² To ambulanspersonell, en apotektekniker, en ergoterapeut, to farmasøyer, en helsesekretær og en tannhelsesekretær.

Tabell 11 Årsak til tilbakekall av autorisasjon fordelt på helsepersonellgruppe i 2008

	Sykepleier	Hjelpepleier	Lege	Andre	Sum
Rus	15	7	10	5	37
Sykdom			1		1
Seksuell utnyttning av pasient	1		1	2	4
Atferd	2	3		3	8
Uforsvarlighet	1		2		3
Ikke innrettet seg etter advarsel			3		3
Mistet i utlandet	2		2	2	6
Annet			1		1
SUM	21	10	20	12	63

Av 65 behandlede søknader om ny autorisasjon eller begrenset autorisasjon fra helsepersonell som tidligere har mistet autorisasjonen, fikk 22 søkere fullt avslag, 6 fikk tilsagn om en begrenset autorisasjon, 23 fikk ny autorisasjon uten begrensninger, mens 14 fikk en begrenset autorisasjon til å utøve virksomhet under bestemte vilkår.

Statens helsetilsyn mottok fire søknader om rett til å rekvirere legemidler i gruppe A og/eller B fra helsepersonell som tidligere har mistet rekvireringsretten. Statens helsetilsyn behandlet seks søknader om rekvireringsrett i 2008, hvorav fire søknader ble avslått, og to søknader ble innvilget.

I 2008 behandlet Statens helsetilsyn 15 saker mot virksomheter, mot 41 året før. 12 virksomheter fikk kritikk fra Statens helsetilsyn for utilstrekkelig intern organisering og styring. I tre saker fant vi ikke grunn til å gi kritikk. Det er i de fleste tilfeller Helsetilsynet i fylket som avslutter saker som gjelder svikt ved organisering eller styring av helsetjenesten. Tallet på slike saker er derfor relativt lavt i Statens helsetilsyn sett i forhold til det totale antallet avsluttede saker.

Statens helsetilsyn samarbeider med politiet i en del saker, blant annet ved å gi råd om hvorvidt det bør iverksettes etterforskning i en sak, eller om det har blitt begått et straffbart brudd på helselovgivningen. Statens helsetilsyn har begjært påtale i sju saker i 2008, og anmeldte seks helsepersonell til politiet på bakgrunn av mistanke om straffbart forhold.

Statens helsetilsyn benyttet sakkyndige i fem tilsynssaker i 2008. Videre påla Statens helsetilsyn to helsepersonell å underkaste seg sakkyndig medisinsk eller psykologisk undersøkelse.

I 2008 mottok Statens helsetilsyn 292 nye saker til behandling, mot 215 i 2007. Median saksbehandlingstid i 2008 var i overkant av fem måneder, mot fem og en halv i 2007. Per 31. desember 2008 var 168 tilsynssaker til behandling i Statens helsetilsyn, mot 99 året før.

Meldesentralen

Meldesentralen i Statens helsetilsyn er en database over hendelser som er meldt i henhold til spesialisthelsetjenesteloven § 3-3. Helseinstitusjoner er pålagt å gi skriftlig melding til Helsetilsynet i fylket om betydelig personskade eller hendelser som kunne ha ført til betydelig personskade som voldes på pasient som følge av ytelse av helsetjeneste eller ved at én pasient skader en annen.

Det ble registrert 2039 meldinger i 2007 (1854 i 2006). Over en tredjedel av disse meldingene (38 prosent) gjelder betydelig personskade, mens halvparten av meldingene (49 prosent) gjelder forhold som kunne ha ført til betydelig personskader. Det ble registret 271 meldinger om unaturlig dødsfall i 2007 (13 prosent av meldingene).

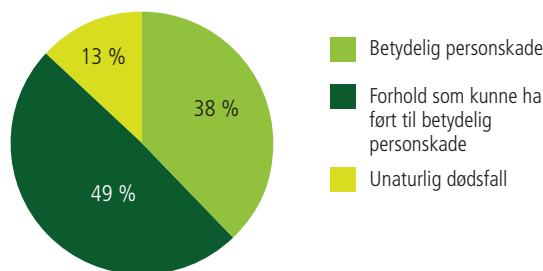
21 prosent av alle meldingene hadde feil ved bruk av legemidler som årsaksforhold.

6 prosent av meldingene som ble registrert i 2007, omhandlet hendelser knyttet til fødsler. I 61 prosent av de meldingene som gjaldt fødsler, omhandlet hendelsen kvinnen, og i 39 prosent omhandlet hendelsen barnet. Det er registrert 18 tilfeller av unaturlig dødsfall der barnet døde under fødsel.

14 prosent av meldingene som ble registrert dette året, omhandlet hendelser fra psykisk helsevern. Det ble registrert 102 meldinger om selvmord, 51 meldinger om selvmordsforsøk og 30 meldinger om selvskading. De fleste av disse hendelsene gjaldt pasienter som var innlagt i psykiatriske avdelinger, eller pasienter under psykiatrisk behandling i somatiske avdelinger.

I 2007 skjedde det en del endringer i Meldesentralen. Det gamle meldeskjemaet, som hadde vært i bruk siden januar 2001, ble revidert, og det nye skjemaet ble tatt i bruk i

Figur 1 Meldinger registrert i 2007 fordelt på skadegrad

september 2007. En nyutviklet database, tilpasset det reviderte skjemaet, ble tatt i bruk i oktober 2007.

Tall for 2008 blir publisert i april 2009.

Bruk av nettstedet www.helsetilsynet.no

Nettstedet hadde i 2008 ca. 4,8 millioner sidevisninger. I 2007 var det ca. 4,1 millioner sidevisninger. De mest populære stoffkategoriene er (sidevisninger i parentes):

- publikasjoner (1 300 000)
- tilsynsrapporter (1 300 000)
- Helsetilsynet i fylkene (420 000)
- regelverk (360 000)
- nyheter (320 000)

Innsyn i dokumenter

Statens helsetilsyn fikk i 2008 1481 bestillinger på innsyn i dokumenter fra de presseorganene som deltar i Elektronisk PostJournal (EPJ). I 2007 var det 1367 slike bestillinger.

Rundskriv fra Statens helsetilsyn

- IK-1/2008 Valg av legemidler for substitusjonsbehandling til pasienter innskrevet i LAR-tiltak. Retningslinjer for Helsetilsynet i fylkenes behandling av rettighetsklage.
- IK-2/2008 Retningslinjer for behandling av saker etter helsepersonelloven § 67.
- IK-3/2008 Retningslinjer for Helsetilsynet i fylkets behandling av vedtak og klagesaker etter pasientrettighetsloven kapittel 4A.

Regnskapsresultat

Regnskap for Statens helsetilsyn vises i tabell 12. Utgiftene til klagebehandling og tilsyn ved Helsetilsynet i fylkene og fylkesmennene blir dekket under budsjettkapittel 1510 Fylkesmannsembetene.

Tabell 12 Regnskapsresultat 2008 - budsjettkapitlene 721 og 3721 Statens helsetilsyn (1000 kroner)

Kategori inntekt / utgift	Budsjett	Regnskap	Avvik
Faste lønnsutgifter	48 816	46 536	2 280
Variable lønnsutgifter	2 488	5 466	(2 978)
Drift av bygninger etc. (husleie, strøm, renhold, vakt hold)	7 870	7 900	(30)
Andre utgifter	20 658	17 086	3 572
Sum utgifter	79 832	76 988	2 844
Inntekter	(3 323)	(3 581)	258
Netto utgift / mindreforbruk	76 509	73 407	3 102